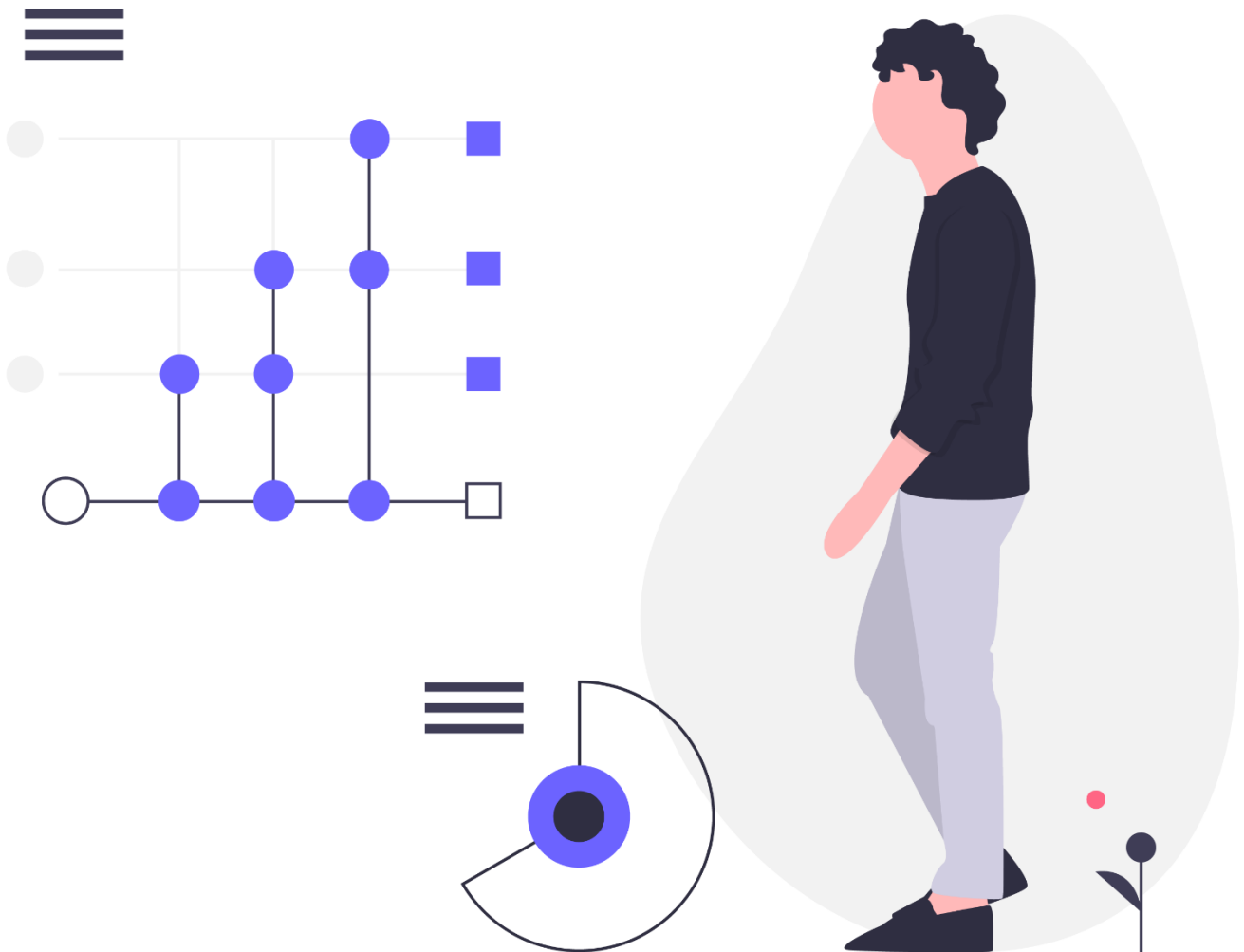

RAPORT

privind problemele învățământului
profesional și tehnic
din perspectiva elevilor

I. Cuvânt introductiv

Dragă cititorule,

Prezentul Raport are în vedere starea învățământului profesional și tehnic, din perspectiva elevilor, și drept scop conștientizarea problemelor principale din cadrul acestuia. A fost realizat în baza unui sondaj de opinie, ale cărui întrebări au fost corelate cu probleme identificate anterior prin consultări individuale cu elevii din aceste medii.

Raportul, alături de consultare, reprezintă un punct de plecare în parteneriatul dintre Consiliul Național al Elevilor și Asociația Liga Elevilor Meseriași, ce are ca scop identificarea problemelor din învățământul profesional și tehnic și militarea pentru a aduce reforma educațională necesară și în acest sector.

Sondajul în rândul elevilor a avut drept grup țintă elevii înmatriculați în unitățile de învățământ preuniversitar profesional și tehnic. Volumul eșantionului de elevi a fost de 139.

Dintre aceștia:

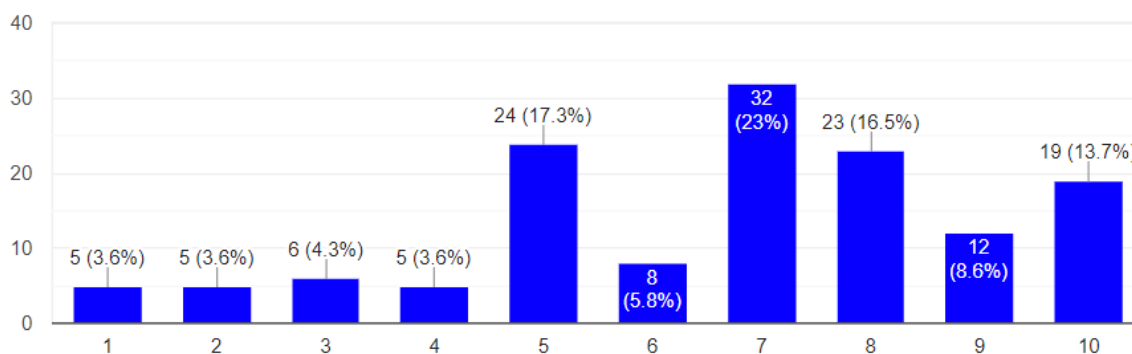
- 18,7% provin din mediul rural;
- 81,3% provin din mediul urban;
- 89,2% provin dintr-un liceu tehnologic;
- 10,8% provin dintr-o școală profesională;

Cei mai activi elevi în completarea acestui sondaj au fost tinerii de clasa a 10-a (41,7%), urmași de către colegii lor din clasele mai mari (clasa a 11-a - 20,9%; clasa a 12-a - 19,4%), cei mai reticenți fiind elevii din clasa a 9-a (18%).

Întrebați cât de mulțumiți sunt de actualul sistem de învățământ profesional și tehnic, elevii au oferit note care reflectă o imagine mai apropiată de destinație decât de realitate, fapt susținut și de răspunsurile acestora aduse ca justificare a notei. Aceste justificări arată o altă imagine a învățământului profesional și tehnic. Din răspunsurile obținute, observăm că elevii se confruntă cu factori care nu doar contribuie la scăderea calității învățământului și a posibilității de a dobândi o meserie, ci și la perpetuarea părăsirii timpurii din școli.

Cât de mulțumit/ă ești de actualul sistem de învățământ profesional și tehnic?

139 responses

II. Probleme identificate

1. Lipsa consilierii școlare

Consilierea școlară reprezintă o componentă importantă din sistemul educațional, ce trebuie să ajute elevii în a-și alege parcursul educațional corect, pentru a fi ulterior integrați corespunzător pe piața muncii. Dintre respondenții consultării, 18,7% au afirmat că lipsa consilierii școlare este una dintre primele trei cele mai grave probleme din sistem.

„Problemele în familie pe care le are un copil pot influența problemele pe care le poate avea și la școală, dar poate întâmpina și probleme ce nu sunt influențate de familie, cum ar fi fenomenul bullying, care nu este ceva nou. [...] Moment în care ar trebui să aibă parte de consiliere de la psihologii școlii, să îl ajute să-și dea seama cum să procedeze, de ce se simte așa și ce trebuie să realizeze. Însă un consilier școlar la mai mult de 800 de persoane nu este de ajuns pentru că aici intervine întrebarea: la câți elevi poate rezista un consilier școlar?”
~elev

Art. 11 din Anexa II la Ordinul comun MECTS - MMFPS nr. 4469/ 12.06.2012 - nr.1804/ 03.07.2012 prevede faptul că „serviciile de consiliere și orientare din învățământul preuniversitar sunt asigurate prin:

- a) cabinetele școlare și interșcolare de asistență psihopedagogică, centrele școlare de educație incluzivă, coordonate de către Centrele Județene de Resurse și de Asistență Educațională;
- b) programele școlare specifice ariei curriculare „Consiliere și orientare”;
- c) programe specifice de consiliere și orientare în carieră organizate de unitățile de învățământ în parteneriat cu alte instituții guvernamentale și nonguvernamentale.”

În vederea consilierii și orientării elevilor, propunem următoarele măsuri:

- modificarea legislației în vigoare cu scopul scăderii numărului de elevi și preșcolari alocați unui consilier psihopedagogic;
- formarea corespunzătoare inițială și continuă a cadrelor didactice care îndeplinesc rolul de consilier psihopedagogic;
- încurajarea participării elevilor la târguri de joburi/ facultăți.

2. Slaba dotare a atelierelor de practică

Condițiile și aparatura din atelierul de practică a liceului joacă un rol important în formarea meseriașilor de mâine. Din nefericire, sistemul actual de învățământ profesional și tehnic din România nu oferă condițiile minime pentru a pune bazele unei pregătiri de calitate care să faciliteze dezvoltarea abilităților practice ale elevilor. Cerințele actuale ale pieței muncii sunt net superioare comparativ cu pregătirea de care beneficiază elevii în atelierul de practică, astfel aceștia ies din sistem la finalul școlarizării slab pregătiți, fiind nevoiți să treacă din nou printr-un stagiu de pregătire la locul de muncă.

Dacă ar fi să alegem un vinovat pentru această problemă majoră, putem spune că vinovăția este aruncată pe lipsa fondurilor necesare dotării corespunzătoare acestor ateliere atât

de importante pentru formarea viitoarelor generații de meseriași. România este pe ultimul loc în Uniunea Europeană privind investiția în educație, iar împreună cu acest loc câștigăm și primul loc privind ignoranța asupra învățământului. Când vine vorba despre învățământul profesional și tehnic, problema este și mai complexă de atât, încât finanțarea care trebuie alocată dotării atelierelor este împărțită între angajatorii locali și factorii decizionali, fiecare dintre aceștia pasând responsabilitatea la celălalt.

Ultimele reglementări privind educația și legile sub care acționează, ne aduc la cunoștință că pe hârtie sistemului educațional din România ar trebui să îi fie atribuit 6% din Procentul Intern Brut. Din nefericire realitatea este alta, iar procentul care se alocă cu adevărat sistemului educațional este cu mult mai mic față de cât ar trebui să fie. O analiză bugetară arată că în anul 2019 procentul sustras din PIB pentru educație a fost de 3,24%, cu 2,76% mai puțin decât minimumul obligatoriu.

“Consider că există mereu loc de mai bine, sistemul de învățământ tehnic și profesional are nevoie de o atenție mai deosebită. Adică, este bun dacă am fi în anii 2000, aparatura de care dispun liceele tehnice este învechită sau inexistentă, iar pentru o calificare de calitate a absolvenților este nevoie de una care corespunde standardelor actuale.” ~elev

“În școli încă nu există toate materialele necesare pentru a fi reprezentate atât teoretic cât și practic lecțiile care necesită aceste lucruri.” ~elev

“Dotarea din școli și finanțarea lipsesc cu desăvârșire.” ~elev

Slaba dotare a atelierelor de practică din cadrul liceelor tehnologice și profesionale este o problemă aparte care din nefericire influențează drastic pregătirea profesională a viitorilor meseriași. Tocmai din această cauză solicităm deblocarea fondurilor către unitățile de învățământ preuniversitar, așa cum este menționat în art. 8 din Legea Educației Naționale, prin respectarea actului legislativ care impune redirecționarea a minimum 6% din PIB către educație, facilitând astfel accesul mai larg asupra investițiilor în acest sector. Odată cu respectarea acestei legi va fi importantă redirecționarea fondurilor în mod egal către fiecare unitate de învățământ preuniversitar tehnologic și profesional din România.

3. Discriminare

Discriminarea, un factor cu impact direct asupra sănătății psihice a elevilor, în școlile românești este încă foarte prezentă, din nefericire. Dintre respondenții consultării, 23,3% au afirmat că discriminarea este printre primele trei cele mai grave probleme ale sistemului de învățământ profesional și tehnic. Principalele forme de discriminare identificate sunt: etnică, religioasă, socială, bullying și pe baza orientării sexuale. Acestea sunt prezente atât în relația profesor-elev, cât și în cea elev-elev. Este necesar să facem pasul spre un sistem în care profesorii să nu mai favorizeze și să nu mai jignească elevii, iar copiii să nu mai judece colegii din clasa lor în funcție de anumite criterii discriminatorii. Elevul trebuie să plece de la școală dărnici de a se întoarce a doua zi, nu cu frică de colegi sau profesori.

„Cred cu tărie și am observat că profesorii nu fac discriminări numai din cauza situației financiare sau sociale, ci o fac când pur și simplu nu te plac sau nu faci mereu ce vor ei, pentru că ai și tu dreptul de a alege și de a vorbi liber, educat și diplomat. Cu toate acestea pot abuza de putere, să te pedepsească uneori cum nu ar avea voie să o facă sau să nu îți dea dreptul de a vorbi liber.” ~ elev

„Dorim să ne simțim mult mai bine la școală și să nu mai existe bullying” ~elev

Un prim pas către acest ideal este dezvoltarea unor spații, resurse, oportunități și programe pentru a încuraja dialogul între cele două categorii anterior menționate, servind la combaterea discriminării și segregării. O resursă dezvoltată chiar de către elevi ce poate fi folosită în a combate bullying-ul în școli este [acest toolkit](#).

4. Slaba calitate a stagiilor de practică

Sistemul educațional profesional și tehnic din România nu poate fi meseriaș atât timp cât stagiile de practică nu se desfășoară la parametri moderni, având mai multe chei de învățare-predare pentru ca elevii să dobândească atât abilități profesionale, cât și personale, competente cu piața muncii. De 8 ani, de când ministrul educației Daniel Funeriu a reintrodus clasele de profesională care aparțin învățământului profesional și tehnic, tot ce ține de ateliere, laboratoare, stagii profesionale pentru profesori nu au fost actualizate în paralel cu modernizarea industriei românești.

Statele Uniunii Europene au adoptat multe practici prin care elevii care urmează cursurile unei școli profesionale, liceu tehnic sau tehnologic, își pot îmbunătăți abilitățile practice, unele dintre aceste metode putând fi implementate în România, ajutând la dezvoltarea actului educațional. Concluzionând aceste aspecte, sistemul de învățământ profesional și tehnic din România are nevoie de o actualizare prin care tehnicile de învățare-predare să fie centrate pe învățarea practică, ca beneficiarul principal al sistemului de învățământ să fie adaptat schimbărilor care apar în fiecare an și să își dorească să rămână angajat într-o firmă românească sau să-și continue studiile în învățământul universitar.

“Nu sunt mulțumit deoarece nu există dotări, personalul didactic este nepregătit și lucrăm după materiale de studiu învechite.” ~elev

“Nu sunt mulțumită deoarece anumiți profesori nu sunt destul de pregătiți, ni se predă foarte multă materie și foarte detaliată, iar pe partea de practica suntem 0.” ~elev

“Sunt total dezamăgită. Tot ce facem e să scriem, nu facem lucruri practice. Suntem obligați să tocim materia pe care oricum o uităm.” ~elev

“Pentru unele materii avem ateliere și dispozitive, însă nu putem intra deoarece niciun cadru didactic nu își asumă responsabilitatea pentru aparate, așa că nu se poate intra, că Doamne ferește, dacă se strica ceva, cine răspunde?” ~elev

Când vorbim despre soluționarea acestei probleme, trebuie să facem referire la diverse aspecte necesare care influențează calitatea stagiului de practică, printre care enumerăm:

- dotarea atelierelor de practică corespunzător cerințelor actuale ale pieței muncii. Cum dotările prezente din laboratoarele de practică nu se ridică la nivelul aparaturii industriale folosite pe piața muncii, posibilele actualizări moderne ar putea fi un impas în procesul educațional susținut de către profesori. Astfel profesorii trebuie să aibă parte de cursuri de formare pentru echipamente moderne folosite de angajatori în societățile comerciale pe care le dețin.

- amplificarea perioadei de practică desfășurată atât în atelierul liceului, cât și în cadrul societăților comerciale. Sistemul profesional și tehnic are nevoie de o programă educațională bazată pe experiență, prin care noțiunile teoretice trebuie consolidate prin experiențe practice. Meseriașul trebuie să fie o persoană pragmatică care are cunoștințe tehnice necesare domeniului de activitate, aprofundate prin practică.

- CDL (curriculum de dezvoltare local), care include programa de pregătire practică a elevului, are nevoie de o actualizare conformă în paralel cu dezvoltarea economică și tehnologică a industriei care, trebuie revizuită anual, pentru ca sistemul de educație să poată forma elevi bine pregătiți pentru piața muncii.

- dezvoltarea unui sistem de feedback semestrial din partea elevilor cu privirea la stagiile de practică. Acesta trebuie luat în considerare pentru îmbunătățirea continuă a calității actului educațional practic.

5. Rata mare a abandonului școlar

România este fruntașă în Uniunea Europeană cu cea mai mare rată de părăsire timpurie a școlii. Acest lucru se reflectă și în viziunea elevilor care au completat chestionarul, 25,2 dintre aceștia susținând că rata ridicată a abandonului școlar este una dintre primele trei cele mai grave probleme cu care ne confruntăm.

„O altă problemă foarte mare este costul transportului, deoarece există și foarte multe persoane cărora nu le convine să plătească atât sau poate chiar nu au suficienți bani să plătească transportul navetiștilor. Chiar și asta poate duce la abandon școlar, care de asemenea reprezintă o problemă foarte importantă deoarece sunt foarte foarte multe persoane care renunță la școală în ziua de azi din diverse motive, cum ar fi lipsa banilor, lipsa unei bune educații în familie sau la școală. Reprezintă o cauză importantă și poate provoca multe altele printre care lipsa de interes sau comportamentul neadecvat.” ~elev

„În unele cazuri, abandonul școlar este determinat de lipsa banilor. O soluție ar fi acordarea unei burse tuturor elevilor” ~elev

Părăsirea timpurie nu reprezintă o problemă singulară cu un punct de plecare ce poate fi remediat, ci reiese ca un produs al eșecurilor din multiple arii educaționale, cum ar fi:

- Lipsa subvenționării transportului (ex.: elevi cărora nu li se decontează transportul și nu au bani să îl plătească din buzunar);
- Lipsa consilierii psihologice ce duce la perpetuarea fenomenelor de discriminare/bullying;

- Lipsa orientării în carieră, fapt ce îi determină pe unii elevi să părăsească sistemul deoarece simt că școala nu îi poate ajuta în viață;
- Lipsa unui sistem educațional echitabil, centrat pe elev și nevoile lui, gratuit. Cu toate că educația ar trebui să fie gratuită, realitatea este departe de acest ideal, după cum evidențiază și cercetarea [„Învățământul gratuit costă”](#) derulată de Salvați Copiii.

Rata părăsirii timpurii poate reprezenta o radiografie a sistemului educațional per total. Pentru a ajunge la o remediere durabilă și la o integrare cât mai largă a copiilor în sistem, trebuie atacate rădăcinile problemei, nu efectul.

6. Desfășurarea neconformă a stagiilor de practică în cadrul societăților comerciale

Învățământul profesional și tehnic este caracterizat de stagiile de practică realizate în cadrul societăților economice partenere, în vederea desfășurării unor activități practice și dezvoltării abilităților profesionale pentru integrarea mult mai ușoară pe piața muncii a elevului după finalizarea studiilor preuniversitare.

Stagiul de practică trebuie să se realizeze la nivelul unei societăți economice, dar de multe ori elevii întâmpină o multitudine de probleme și obstacole care îi împiedică în dezvoltarea lor profesională:

- se desfășoară alte activități care de multe ori nu au legătură cu specializarea elevilor sau a societății de practică;
- nu există o persoană în cadrul societății care să aibă pregătirea necesară pentru a mentora elevii;
- numărul de ore de practică nu acoperă necesarul pentru ca elevul să acumuleze majoritatea abilităților practice de care au nevoie în domeniul lor de activitate;
- elevii nu sunt instruiți și responsabilizați în vederea dezvoltării gradului lor de pricepere în practicarea meseriei alese. Astfel aceștia dau dovadă de dezinteres, motivația și entuziasmul începând să dispară cursiv.

“În momentul acesta pot spune că am terminat liceul, dar mi-ar fi plăcut ca fiecare elev să-și aleagă o firmă unde să facă stagiul de practică și să fie și plătit pentru serviciile prestate. Ar fi un stimulent pentru toți.” ~elev

Dezvoltarea programelor de ucenicie, ca specializare paralelă cu alte forme de învățământ profesional și tehnic, constituie o soluție nouă, bazată pe exemplele de bune practici analizate în țările membre UE. Germania, Grecia, Franța sau Marea Britanie au implementat programe de ucenicie menite să formeze profesional, dar și personal meseriași calificați în industrie. Această metodă ar forma disciplina elevului și ar crește gradul său de pricepere în desfășurarea viitoarei sale meserii. Acestea datorându-se focusului meșterului șef doar pe un singur învățăcel.

Implementarea învățământului profesional și tehnic în sistem dual, care combină învățarea la locul de muncă cu cea din cadrul școlii, se poate pune în practică atât timp cât există cel puțin un angajator care să fie dispus să accepte implementarea programului sistem de învățământ dual. Conform unor date din anul 2018, peste 120 de unități de învățământ tehnice și profesionale sunt situate în mediul rural, unde poate nu pot exista firme puternice care pot implementa alături de unitatea de învățământ programul dual de învățământ. (<https://www.ase.ro/admitere2018/licenta2018/pdf/lista-licee-din-mediul-rural.pdf>)

7. Lipsa subvenționării transportului

O altă problemă stringentă în sectorul educațional este dată de iresponsabilitatea autorităților publice cu privire la transportul elevilor. 23% dintre respondenții consultării au afirmat că lipsa subvenționării transportului reprezintă una dintre primele trei cele mai grave probleme ale sistemului educațional.

„Nota pe care am ales-o mai sus [7] este datorată lipsei subvenționării transportului, în cazul meu nu am peste 30 de kilometri, dar totuși stau la 20 de kilometri față de liceu, iar faptul că nu mi se poate deconta din cauza distanței prea "mici" mă afectează financiar foarte mult...”
~elev

Conform rezultatelor din Raportul privind implementarea Statutului Elevului la nivel național în anul școlar 2018-2019, realizat de către Consiliul Național al Elevilor, se poate observa că un procent alarmant de 80% din totalul respondenților navetiști beneficiază de decontarea a mai puțin de jumătate din costurile reale de transport, în contextul în care unui procent de 100% dintre elevii care fac naveta ar trebui să i se deconteze costurile în mod integral.

Elevii reprezentanți trebuie să susțină existența unui mecanism care să permită elevilor să circule cu gratuitate pe toate mijloacele de transport (județean, interjudețean, naval, local în comun, feroviar, aerian), doar prin prezentarea carnetului de elev. Decontul, în procedura în care o avem acum, care s-a demonstrat a fi una ineficientă, trebuie să dispară, iar transportul elevilor trebuie să se organizeze liber, permițând elevilor să se deplaseze la școală fără probleme și fără a fi nevoiți să își asigure banii de abonament sau de bilet.

8. Lipsa activităților extrașcolare de dezvoltare personală

Activitățile extrașcolare sunt foarte importante pentru dezvoltarea armonioasă a elevului. Studiile de specialitate susțin că acestea ajută elevii la îmbunătățirea atitudinii pozitive față de învățare, aceștia au performanțe școlare mai ridicate, li se formează abilități practice diversificate, dar și strategii adecvate de rezolvare a problemelor. Pe lângă toate acestea, activitățile extrașcolare acționează și asupra stimei de sine, iar sentimentul de împlinire este mult mai ridicat. Este cunoscut faptul că activitățile extrașcolare generează capital social și uman, constituie un mediu formator mai atractiv, în afara contextului instituțional. Participarea

la astfel de activități ajută elevii să se înțeleagă pe ei înșiși prin observarea și interpretarea propriului comportament în comparație cu al celorlalți.

Participarea la acest tip de activități lărgeste orizontul cultural al elevilor, completând cu noțiuni noi volumul de cunoștințe însușite în cadrul orelor de curs. De asemenea, constituie un mijloc de formare a competențelor, contribuie la educarea morală, estetică a elevilor, dăruindu-le acțiunile și extinzându-le orizontul cultural-artistic. Activitățile extrașcolare reprezintă un mijloc de formare a deprinderilor elevilor de a-și folosi, în mod rațional, timpul liber, sunt propice manifestării spiritului de independență și inițiativei. Profesorul are, prin acest tip de activități, posibilități deosebite să-și cunoască elevii, să le influențeze dezvoltarea, să realizeze mai ușor și mai frumos obiectivul principal al școlii – pregătirea elevului pentru viață.

Lipsa diversității activităților școlare diminuează rolul de a dezvolta competențele sociale, lucrul în echipă, colaborarea și comunicarea în rândul elevilor, integrarea în grup, spiritul de inițiativă, toleranța față de ideile celorlalți, deprinderea de a-și susține cu argumente punctul de vedere și de a critica constructiv – toate fiind atribute necesare oricărui om pentru reușita în viață.

“Nu există activități extrașcolare, profesorii nu se implică suficient.” ~elev

Suntem de părere că implementarea unui program de activități extracurriculare, pentru dezvoltarea personală, în școli este absolut necesar. Prioritară derulării acestei inițiative este întocmirea unei analize la nivelul fiecărei instituții de învățământ pe baza unor formulare din care să rezulte ce abilități trebuie îmbunătățite elevilor din cadrul liceului respectiv, activitățile extracurriculare fiind proiectate pe baza necesității fiecărei școli în parte.